

บทคัดย่อ

โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติจากพม่าสู่แม่ฮ่องสอน กรณีศึกษา กลุ่มไทใหญ่ กะเหรี่ยงและคะยาห์ประกอบไปด้วยประเด็นในการศึกษาทั้งสิ้น 3 ประเด็นหลักด้วยกันคือ

1. ศึกษาปัจจัยผลักดันจากประเทศต้นทางและปัจจัยดึงดูดจากประเทศปลายทางที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางเข้ามาของแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. ศึกษาเส้นทาง กระบวนการเข้ามา ของแรงงานข้ามชาติสู่ชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. ศึกษากระบวนการเข้าสู่การทำงานของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยคณะผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดเชิงระบบการย้ายถิ่น(Migration Approach) มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

จากการศึกษา พบว่า สาเหตุของการย้ายถิ่นของแรงงานจากพม่าสู่แม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ กะเหรี่ยง และคะยาห์ นั้นมีสาเหตุของการย้ายถิ่นที่ได้นำเสนอในรูปของปัจจัยหลักจากประเทศต้นทาง คือ 1. ปัจจัยหลักอันเกิดจากปัจจัยทางด้านสังคมและการเมืองการเคลื่อนย้ายส่วนหนึ่งอาจเกิดจากความไม่พอใจสภาพสังคมหรือการเมืองในประเทศได้ เช่น การที่เมืองมีแต่ความวุ่นวาย มีการกีดกันเรื่องเชื้อชาติ วรรณะ หรือความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น 2. ปัจจัยหลักอันเกิดจากสภาพทางด้านเศรษฐกิจในพม่า อันเป็นผลมาจากการใช้ความรุนแรงของรัฐบาลทหารพม่า หรือ จากโครงการต่างๆ ของรัฐบาลพม่า เช่น โครงการ Contract Farming , โครงการทำเหมืองแร่ , โครงการทำไม้ และโครงการปลูกพืชเศรษฐกิจ เป็นต้น

สำหรับปัจจัยดึงดูดจากประเทศปลายทางที่ส่งผลทำให้แรงงานทั้ง 3 กลุ่มตัดสินใจเดินทางเข้ามา นั้น พบว่า เกิดจาก 1. ปัจจัยทางด้านสังคม อันหมายถึงการที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคมไทใหญ่ ตลอดจน การมีพื้นฐานประชากรที่หลากหลายเผ่าพันธุ์ เช่น กะเหรี่ยง คะยาห์ ที่เดินทางเข้ามาอยู่ก่อนแล้วนั้น ส่งผลทำให้กลุ่มแรงงานที่มาจากพม่าไม่ว่าจะเป็นกลุ่มไทใหญ่ กะเหรี่ยง และคะยาห์ ไม่ต้องมีการปรับเปลี่ยนลักษณะการดำเนินชีวิตของตนเองมากนัก เมื่อเทียบกับต้องเดินทางไปยังจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทย 2. ปัจจัยในเรื่องของระดับเงินเดือน หรือ ค่าจ้าง ที่สูงกว่าประเทศของตน 3. ในเรื่องของการมีอาณาเขตติดต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีพรมแดนติดกับพม่าทั้งในรัฐฉาน รัฐกะเหรี่ยงและคะยาห์ ยาวถึง 483 กิโลเมตร จึงเป็นเหตุทำให้ประชาชนใน 3 รัฐสามารถเดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ง่าย 4. ความปลอดภัย ในที่หมายถึง ความปลอดภัยเมื่อเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทย โดยปราศจากสงครามกลางเมือง การละเมิดสิทธิมนุษยชน 5. การผ่อนผันนโยบายของรัฐบาลไทยในการจัดการแรงงานข้ามชาติ สังเกตได้จากมติคณะรัฐมนตรีในแต่ละรัฐบาลที่เอื้อต่อการหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานข้ามชาติมากกว่าที่จะมีการสกัดกั้น

สำหรับเส้นทางและกระบวนการเดินทางเข้าของแรงงานข้ามชาติทั้ง 3 กลุ่มชาติพันธุ์นั้น พบว่า แรงงานชาวไทยใหญ่อาศัย 1. ช่องทางบ้านห้วยผึ้ง /บ้านนามน ซึ่งเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าของจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งช่องทางนี้เป็นช่องทางที่แรงงานข้ามชาติไทยใหญ่นิยมใช้เดินทางเข้ามายังจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยอาศัยนายหน้าเป็นผู้นำพาและแรงงานข้ามชาติเดินทางเข้ามาด้วยตัวเอง ตลอดจนอาศัยติดตามพ่อค้าที่เดินทางข้ามมาค้าขาย และ 2. ช่องทางแม่ละออ/รักไทย ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ตำบลหมอกจำแป่ 3. ช่องทางไม้กาย ช่องทางไม้ลันซึ่งตั้งอยู่ในเขตปางมะผ้า เป็นช่องทางในการเข้ามายังจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งช่องทางดังกล่าวมิได้มีการเปิดเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าเหมือนดังเช่นช่องทางบ้านห้วยผึ้ง/นามน ดังนั้นจึงไม่อนุญาตให้มีการเข้า-ออก ของผู้คน สำหรับแรงงานชาวกะเหรี่ยงได้อาศัยช่องทาง 1. ช่องทางน้ำเพียงดิน ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ซึ่งในขณะนี้ทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้เปิดให้เป็นจุดผ่อนปรนทางการค้า ช่องทางนี้ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่แรงงานข้ามชาติจากเมืองเดเมอโซและล่อยก่อเลือกใช้ในการเดินทางเข้ามายังจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยอาศัยทั้งการเดินเท้าและใช้วิธีการนั่งเรือ มาจนถึงบ้านห้วยปู่แกง 2. ช่องทางในพื้นที่อำเภอขุนยวม ซึ่งประกอบไปด้วย จุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่น โดยเส้นทางจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่นนั้นแรงงานได้อาศัยรถ เพราะมีความเสี่ยงในการถูกจับน้อยกว่าการเดินโดยเท้า, เส้นทางเดินเท้าบ้านพะแช่พะโท เส้นทางนี้ แรงงานอาศัยการเดินเท้ามากกว่า และเส้นทางบ้านนาหัวแหลม เส้นทางนี้ก็เช่นเดียวกัน แรงงานอาศัยการเดินเท้ามากกว่า ในขณะที่แรงงานชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะเดินทางเข้ามาทางท่าข้ามแม่สะเกิบ, ท่าข้ามท่าตาฝั่ง อำเภอแม่สะเรียง ท่าข้ามแม่สามแลบและท่าข้ามสบเมย อำเภอสบเมย

สำหรับกระบวนการเข้าสู่การทำงานของแรงงานข้ามชาติทั้ง 3 กลุ่มในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า จากข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกส่งผลทำให้คณะผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการเข้าสู่ภาคแรงงานของแรงงานข้ามชาติทั้ง 3 กลุ่มในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ดังนี้ คือ 1. ญาติและเพื่อนชักชวน 2. ขบวนการนายหน้า 3. เดินทางเข้ามาสมัครด้วยตนเอง